

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaj) a soudců Vladimíra Sládečka a Jaromíra Jirsy ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **Romek.car s.r.o.**, Sokola Tůmy 1099/1, Ostrava - Hulváky, zastoupené Mgr. Faridem Alizeym, advokátem se sídlem Stodolní 7, Ostrava - Moravská Ostrava, proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2020, č. j. 253 C 43/2019-50, za vedlejšího účastnictví Direct pojišťovny, a. s. IČO: 25073958, sídlem Nové sady 996/25, 602 00 Brno, zastoupené advokátem Mgr. Hynkem Růžičkou LL.M., sídlem U průhonu 1589/13a, 170 00, Praha 7, takto:

I. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2020, č. j. 253 C 43/2019-50, bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i právo vlastnické, jež je stěžovatelce zaručeno čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2020, č. j. 253 C 43/2019-50, se ruší.

Odůvodnění:

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 14. 10. 2020 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), prostřednictvím něhož se stěžovatelka domáhala zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí městského soudu, a to pro jeho rozpor s čl. 11, čl. 36 a čl. 38 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

3. Z ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí vyplývá, že stěžovatelka uzavřela s poškozeným smlouvu o postoupení pohledávky, na jejímž základě došlo k postoupení pohledávky z poškozeného J. H. na stěžovatelku. Poškozenému vznikla v lednu 2019 škoda způsobená protiprávním jednáním viníka dopravní nehody, přičemž žalovaný (vedlejší účastnice) je pojistitelem viníka dopravní nehody. Poškozený z důvodu opravy automobilu byl nucen si pronajmout náhradní vozidlo v období od 10. 1. 2019 do 28. 1. 2019, tedy po dobu 19 dnů (denní sazba činila 700 Kč). Poškozený měl vůz půjčený od stěžovatelky, která mu za půjčení vozidla fakturovala částku 13 300 Kč. Vedlejší účastnice při likvidaci pojistné události uhradila za půjčení vozidla pouze částku 4 200

Kč, neboť akceptovala pouze zapůjčení náhradního vozidla do doby oznámení totální škody, tj. do 15. 1. 2019. Zbývající částka ve výši 9 100 Kč se stala předmětem sporu v řízení před Městským soudem v Brně. Ten v napadeném usnesení dospěl k závěru, že účelně vynaložené náklady na náhradní vozidlo lze poškozenému, resp. jeho právní nástupkyni, přiznat jen do 15. 1. 2019, neboť to je den, kdy bylo vedlejší účastníci rozhodnuto o totální škodě. K vyplacení pojistného došlo dne 25. 1. 2019.

4. Stěžovatelka se závěry městského soudu nesouhlasila, přičemž ve své argumentaci vyšla z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3831/17, který ve skutkové obdobném případě poukázal na účel poskytování náhradního vozidla. K tomu stěžovatelka mimo jiné uvedla, že plnění od vedlejší účastnice bylo poškozenému připsáno na účet 25. 1. 2019, což byl pátek, 26. a 27. 1. tudíž připadlo na sobotu a neděli a v pondělí 28. 1. tedy v nejbližší možný termín, poškozený náhradní vůz vrátil. Podle stěžovatelky napadené rozhodnutí městského soudu nereflektuje rozhodné skutečnosti tvrzené stěžovatelkou a nijak nezohledňuje shora citovaný nálezn Ústavního soudu.

III.

5. Vedlejší účastnice řízení ve svém vyjádření k ústavní stížnosti konstatovala, že zapůjčení náhradního vozidla považuje z části za neúčelné, neboť již 15. 1. 2019 byl poškozený vyrozuměn o totální škodě vozidla. Podle vedlejší účastnice nelze shora citovaný nálezn Ústavního soudu vykládat tak, že by pojistitel byl povinen vždy automaticky hradit veškeré poškozeným uplatněné náklady na náhradní vozidlo až do doby výplaty pojistného plnění či dokonce do obstarání vozidla nového. I ve světle uvedeného nálezu sp. zn. I. ÚS 3831/17 se ode dne prohlášení o totální škodě stává pronájem vozidla zásadně neúčelným, nevyplývá-li z konkrétních okolností daného případu, tedy především majetkových a osobních poměrů poškozeného opak. Stěžovatelka v průběhu soudního řízení nenavrhlala žádné důkazy stran majetkových a osobních poměrů poškozeného. Soud nebyl povinen činit cokoli nad rámec za účelem zjištění majetkových a osobních poměrů poškozeného. Nebylo-li v řízení prokázáno, že majetkové a osobní poměry poškozeného odůvodňovaly zapůjčení náhradního vozidla po dobu 19 dní, nezbývalo soudu než vycházet z obecné a opakovaně judikované premisy, že po sdělení o totální škodě je zapůjčení náhradního vozidla zásadně neúčelné. Vedlejší účastnice má za to, že předmětem sporu je bagatelní částka a tudíž nejsou splněny předpoklady pro věcné projednání ústavní stížnosti Ústavním soudem.

6. Městský soud v Brně svého práva na vyjádření se k ústavní stížnosti nevyužil.

IV.

7. Ústavní soud přezkoumal napadené rozhodnutí z pohledu tvrzeného porušení ústavně zaručených práv a shledal, že předmětná ústavní stížnost je důvodná.

8. Ústavní soud předně konstatuje, že k tzv. bagatelním věcem, tj. věcem, u nichž peněžité plnění nepřevyšuje částku 10 000 Kč, přistupuje zásadně zdrženlivě, když již v minulosti mnohokrát judikoval, že způsobilost porušit základní práva a svobody je třeba posuzovat rovněž materiálně v kontextu aktuálních sociálních a ekonomických poměrů ve společnosti [srov. např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2538/09 (ve SbNU nepublikováno, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)]. Nicméně současně platí, že ani u bagatelních věcí nelze slevit ze základních principů, na nichž je založen spravedlivý

proces [srov. nález sp. zn. II. ÚS 3679/12 ze dne 16. 4. 2013 (N 57/69 SbNU 109), dostupný též na <http://nalus.usoud.cz>].

9. V projednávané věci považuje Ústavní soud za sporný postup Městského soudu v Brně, který se ve své argumentaci nijak nevypořádal s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3831/17. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2503/18 Ústavní soud přitom konstatoval, že nenásleduje-li obecný soud nosné důvody nálezu Ústavního soudu, aniž by pro to poskytl adekvátní odůvodnění, porušuje právo účastníka řízení na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

10. V nálezu sp. zn. I. ÚS 3831/17 Ústavní soud konstatoval, že *"Podstatou užívání náhradního vozidla je umožnit pojištěnci zachování určitého životního standardu v situaci, kdy dojde, ať již k částečnému nebo totálnímu poškození vozidla. Poskytnutím náhradního vozidla nebude poškozený ponechán v tísní a bude mu umožněno vést, co do kvality, obdobný život, jako před dopravní nehodou. Podle názoru Ústavního soudu není výše škody v obdobných případech dána jen hodnotou zničeného vozidla, ale též náklady, které by poškozený nemusel vynaložit v případě, že by ke škodě nedošlo. Ve své podstatě tak není důvod, pro který by tyto náklady, jsou-li účelně vynaloženy, měl nést právě poškozený."*

11. S výše uvedenou argumentací se Městský soud v Brně prakticky nijak nevypořádal. I nadále tak není zřejmé, jaká je povaha či účel platby, kterou je nucen platit poškozený za náhradní vozidlo v době od rozhodnutí pojišťovny o totální škodě do doby, kdy je mu náhrada za způsobenou škodu připsána na účet. Městský soud k této otázce pouze konstatoval, že náklady na zapůjčení vozidla za dobu od prohlášení pojišťovny o totální škodě do 28. 1. 2019 nelze považovat za skutečnou škodu, vzniklou v příčinné souvislosti s dopravní nehodou ze dne 9. 1. 2019. Nicméně z uvedeného není zřejmé, proč tyto náklady nesouvisí se zmíněnou dopravní nehodou. Městský soud by se tak měl blíže vypořádat s tím, jaký vliv má samotné prohlášení pojišťovny o škodě, na faktickou životní situaci poškozeného, tj. na to, že v důsledku dopravní nehody nemůže užívat pojištěné vozidlo.

12. Ve shora zmíněném nálezu poukázal Ústavní soud též na skutečnost, že není důvod, pro který by se poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno jen částečně, měl nacházet v lepším postavení než ten, jehož vozidlo bylo zničeno totálně. Oba dva poškození se nacházejí ve stejné životní situaci, a to, že z důvodu dopravní nehody nemohou užívat vozidlo vlastní, a proto používají vozidlo cizí, resp. náhradní. Obrazně řečeno poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno jen částečně, přestoupí z náhradního vozidla do vozidla opraveného, zatímco poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno totálně, vystoupí po rozhodnutí pojišťovny o totální škodě z náhradního vozidla a bude čekat, než mu pojišťovna zašle pojistné plnění, aby si mohl zakoupit vůz nový. Z časového hlediska přitom není vyloučeno, aby oprava vozidla trvala déle, než koupě vozidla nového. Městský soud by se tak měl blíže vypořádat s tím, z jakého důvodu zvyhodňuje při poskytování náhradního vozidla toho poškozeného, jehož vůz je poškozen jen částečně.

13. Poukazuje-li vedlejší účastnice na tu část nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3831/17, v níž jsou zmíněny majetkové poměry poškozeného, jednalo se pouze o premisu toho, kdy by obecný soud nemusel poškozenému, jehož vozidlo bylo zničeno totálně, přiznat náklady na náhradní vozidlo po rozhodnutí pojišťovny o typu škody.

14. Ústavní soud je toho názoru, že Městský soud v Brně se při řešení předmětného případu odchýlil od předchozí judikatury Ústavního soudu, bez toho, aniž by tento svůj postup blíže vysvětlil. Z toho důvodu jeho odůvodnění nelze považovat za řádné ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Stejně tak městský soud pochybil, když se nezabýval rozsahem skutečně způsobené škody, čímž zasáhl do vlastnického práva stěžovatelky, jež je jí garantováno čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud přitom v souvislosti s právem poškozeného na náhradu škody ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 2221/07 konstatoval, že "smyslem a účelem ustanovení, přiznávajícího poškozenému právo na náhradu škody, je zajistit, aby mu v plné míře byla kompenzována majetková újma."

15. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2020, č. j. 253 C 43/2019-50, zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 14. ledna 2021

Tomáš Lichovník
předseda senátu